

Notes sobre les Cicindeles catalanes

I

LOS LITIGIS DE LES CAMPESTRIS

a) EL PLET DE LA MAROCCANA

L'estudi de la hermosa obra de *Horn und Roeschke* «*Monographie der paläarktischen Cicindelen*» me feu naixer lo dubte de á quina Raça pertanyien les *campestris* que tan abundantament se troven per tots els indrets de Catalunya, ó sia: si á la Raça I *genuina* ó á la III *maroccana*.

Venia en ajuda de la suposició de ser á la *genuina*, la cita del malaguanyat Cuní y Martorell, qui en son diari de caça manuscrit, que jo tinch, no dóna cap cita fixa de trova y sí sols la genérica de «*En Cataluña*» quan ne posa una munió de llochs y dates de la genuina.

Per altra part en ajuda d'aquesta opinió hi ha la grandíssima diferencia que presenten los exemplars per mi caçats, ab los del Marroc que tinch en la meva colecció. Diferencies que mes avant detallaré.

Al contrari, la opinió del Dr. D. Marian de la Paz Graells era favorable, lo mateix que les cites de colectors catalans, á la *C. maroccana*.

L'examen de la opinió del Dr. Graells, de moltíssima importancia, fou lo primer treball que vaig imposarme, per lo qual vaig voler saber quin era son parer sobre 'ls caràcters que se citen com á distintius per la *C. maroccana*, puig els naturalistes, segóns la época, han passat de la simple coloració (los més antichs) á la forma (los més moderns).

Per exemple: Dejean en la seva «*Iconographie et Histoire naturelle des Coleoptères d'Europe*», la 2.ª edició del qual se comensá á publicar l'any 1837, pág. 17, t 1er., sols dóna com á característiques les coloracions, indicant sols qu'els elitres son quelcom més rugosos y amples.

Küster en *Die Käfer Europa's*, quadern V, n.º 2 (publicat l'any 1846) dóna solsament una importancia secundaria á la coloració y agafa la estructura com á diferencia important; aixís diu

«Hauptsächliche Unterscheide sind, ausser der verschiedenen Färbung, das kürzere Brustschild, die fast...» (1).

Per fi, Horn und Roeschke en lo llibre ja citat (publicat l'any 1891), pág. 62, ni tan sols cita la coloració com a distintiva.

D. Marian de la Paz Graells seguia, estremant-la, la opinió del Comte de Dejean, puig aquest cita, encara que lleugerament, la forma y puntuació dels elitres, y aquell sols la coloració quan diu:

«C. MAROCCANA Fabr.— *Viridis, capite macula triloba, duabus in tergo prothoracis cupreis, punctis albis elytrorum supra maculas rubras oblongasque sitis; reliqua ut in typo*» (2).

Aquesta opinió, no obstant la respectabilitat de son autor, es antiquada y falsa, puig la coloració y nombre de taques son excessivament variables, no solsament en la *C. maroccana*, sino en totes les altres. Coloracions verdes, negres, vermelles y blaves se troben en totes les Races de la *campestris*.

¿Quina es la opinió dels naturalistes estrangers sobre les *C. campestris* de Catalunya?

Küster diu (3) que la *maroccana* se trova *Im südlichen Spanien und in der Berberei*.

Lo Dr. Beuthin de Hamburg ha dividit (4) la v. Farellensis Graells, formada ab exemplars de la montanya del Farell (Barcelona) y Guadarrama (5), en dos parts: a la una, la del Farell ó sia la catalana, li restitueix lo nom de *rubens* de Fivaldsky de la Raça I, a l'altre del mitjdia d' Espanya li deixa lo nom de *farellensis* Beuthin non Graells, posada en la Raça III, nom que pres del mont Farell de la provincia de Barcelona ha perdut sa gracia y oportunitat.

Roeschke diu en la obra ja citada (6) «*Dass sich in Spanien Uebergänge zur v. maroccana Fabr. finden, entspricht der Natur der Varietät, doch auch im Süd-Osten Frankreichs... kommt diese Form der C. campestris vor, welche der v. maroccana täuschend ähnlich sieht und den Namen pseudomaroccana, wie Dr. Kraatz sie einst*

(1) «Son diferencias essencials, a més de les diferencias de color, lo prothorax més curt...»

(2) «Description de deux nouvelles variétés de la *C. campestris*, présentée a la Société entomologique de France en la sessió de 13 de Maig de 1846.»

(3) Küster «*Die Käfer Europa's*», loc. cit.

(4) Horn und Roeschke «*Monographie...*» pág. 70 y 73.

(5) Graells, «*Description...*» loc. cit.

(6) Id., id., pág. 70.

passend bezeichnete, wohl verdient. (1) Seguint després la descripció.

Veyém donchs que 'ls autors estrangers prenen, per Catalunya, com de la Raça I les *C. campestris* que s' hi troven, y que la indicació de Graells es antiquada per referirse sols á la coloració y no tenir present lo que en aquell mateix temps se feya á Alemanya.

Les diferencies mes notables, que 's veuen entre la maroccana típica del Marroc y les cicindeles d' aquí son:

<i>C. catalana</i>	<i>C. maroccana</i>
Torax. — Aproximadament tan llarch com ample. máxim d' ample casi junt á la vorada anterior, lo que li dona una forma trapezoidal.	Torax.—Visiblement més ample que llarch. máxim ample cap al mitj, lo que li dona una forma de cor.
Elitres.—Ob-ovals, ab lo llim format per una part rectilínea y un altre corva al extrém.	Elitres.—Ovals arrencant la corva al mateix angle humeral.
Forma general esbelta.	Forma general encongida.

De tot lo qual sembla concloure 's que la *Cicindela campestris* de Catalunya es del tipo de transició que Kraatz va denominar ab molta exactitut *pseudomaroccana*.

b) ES LA VAR. NIGRITA DEJ.?

En 21 d' Agost de 1901, lo distingit amich y company Sr. Mas de Xaxars va caçar en lo camí de Queralps á Nuria un exemplar de la *C. campestris* negre, que rebé el nom de *nigrita* Dej.

Eix cas de *melanisme* ¿pertany verament á la *var. nigrita*?

Sembla estranya tal determinació, puig aquesta varietat es de la Raça IV *corsicana* que ningú ha jamay citat aquí y tant més quan exemplars negres los tenen totes les demés Races aixís: la Raça I *genuina* ne tè dues; la *funeris Sturm* y *nigrescens Heer*: y la Raça III *maroccana* tè la *guadarramensis* Graells.

Paréix donchs que *a priori* á eixes varietats s' hauria de reduir lo cas de *melanisme* del Sr. Mas de Xaxars.

(1) •El que 's trovin á Espanya tránsits á la *var. maroccana* Fabr. s' avé perfectament ab la naturalesa de varietat, si bè també pe' l mitjdia de France..... s' hi presenta aquesta forma de la *C. campestris*, que se sembla molt, fins á *podershí un enganyar*, á la *var. maroccana*, y que bè mereix lo nom tan escayent de *pseudo-maroccana* que li dongué. per primera vegada, lo Dr. Kraatz.

Un senzill estudi (que no he pogut fer perquè sols he vist l'exemplar una vegada a través del vidre de la capsula) determinaria exactament la qüestió, però dech fer notar que no tèn 'ls elitres paralels y sí ovals com los altres exemplars d'aquí y que 'ls seus *humeri* no son fortament exits en angle recte. Caracters que distingeixen, entre altres, a les *cicindeles* de la Raça IV *corsicana*.

II

VARIETATS NOVES DE CICINDELES

Observació preliminar.— Com se sab, lo genre *Cicindela* es un dels més polimorfes dels Coleòpters, y el nombre de varietats de ses especies es desmesuradament gros, y hem de confessar que moltes de les varietats que omplenen los llibres de ciencias naturals, no son altre cosa que senzilles *variacions individuals*, però seguint la corrent moderna donem les següents ab eixa salvetat:

a) VARIETATS DE LA C. HIBRIDA L.

C. hybrida L. var. *Cadevallii* var. nov.

«A var. *Riparia* Dej. labro fusco mandibulisque nigris differt.»

C. hybrida de la Raça *Riparia* ab lo labrum molt fosch, casi negre, y mandíbules negres. Ripoll, Agost 1905.

A primera vista sembla confondrès ab la var. *melanostoma* Schenk. mes aquesta pertany a la Raça *genuina* y la novament descrita a la *Riparia*.

Dedico eixa var. al distingit amic y eminent botànic Dr. don Joan Cadevall, qui tant ha treballat y treballa en bè de les ciencias naturals catalanes.

b) VARIETATS DE LA C. FLEXUOSA FABR.

C. flexuosa Fabr. var. *Beuthini* var. nov.

«A typo *C. flexuosa* labro mandibulisque fuscis distinguitur.»

Cicindela ab la coloració igual al tipo, més ab lo labrum y mandíbules fosques. Mataró, Sorral marítims, Maig 1904.

C. flexuosa Fabr. var. *Beuthini* var. nov.

«A typo *C. flexuosa* Fabr. primae maculae apicalis carentia differt.»

C. flexuosa a la que falta la primera de las taques apicals.

Dedico eixa nova var. al sabi especialista a Hamburg Dr. Beuthin; fou caçada per D. I. de Sagarra a Sta. Coloma de Gramanet.

b) VARIETATS DE LA *C. CAMPESTRIS* L.*C. campestris* L. var. *tetrasticta* var. nov.

A typo campestris maculae humeralis atque suturalis defectu discrepat »

C. campestris sense taques humeral y sutural.

Terrassa, Març 1906.

C. campestris L. var. *connato-conjuncta* var. nov.

«*Varietas Cicindelae campestris quae singulares characteres ambarum varietatum conjungit »*

C. campestris que presenta les taques discals soldades com en la var. *connata* Heer, junt ab les taques apicals en forma de lluna com en la var. *conjuncta* D. Torre. Ripoll, Maig 1904.

C. campestris var. *mixta* var. nov.

«*Varietas Cicindelae campestris quae characteres singulares varietatum «protos» D. T. et «conjuncta» D. T. copulat »*

Varietat que faltantli lo punt marginal com en la varietat *protos* D. Torre, tè les taques apicals unides com en la *conjuncta* D. T. Ripoll, Març 1904.

Terrassa, 5 Desembre 1906.

EUGENI FERRER Y DALMAU.

SOBRE LA FRITILLARIA BOISSIERI COSTA

POR C. PAU

Costa, el autor de la especie, nos dice que los Sres. Boissier y Reuter le proporcionaron los ejemplares, y que, por jóvenes, les supusieron pertenecientes á su *Fr. Hispanica*. Como ciertamente no se trataba de la misma forma, Costa, con fundamento, creó otra nueva.

Sobre ésta hanse emitido pareceres diversos; y á resolver esta cuestión se dirige esta corta noticia. Pero al mismo tiempo, aprovechando la ocasión, la relacionaré con las restantes especies que se admiten en la Península.